

Bikkelacht

no 63

OLOFSPOORT — MAGAZINE

75
ct

develing **BEAT IN DEN HAAG** ★
EVANGELIES bevrijdingsfront ★
test.seller.lijst **DONKERS.SINÉ** ★
PLEE MEID: zie middenpagina ★

WINT HET!

MAARTEN, ERNST,
ANNE-MARIE,
JANWILLEM,
LIEDEWIJ EN
GUIDO

eten vanavond ook in

CANTIEN
kerkstraat 377

vanaf f 1.85

SKOOP

over films & filmers

Skoop is goedSkoop

voor studenten f 15,- per ja
10 nummers

losse nummers f 2,50

SKOOP

redactie • rein bloem, nikol
van der heyde, ab van ieper
rob du mee, pim de la parra

RANDSTAD

redactie • hugo claus, ivo
michiels, harry mulisch,
simon vinkenoog

RANDSTAD IO

literaire reuzenpocket 164
f 6,50

Met werk van:

Abram Tertz
Hans Magnus Enzensberger
Hans Henry Jahnn
J. Bernlef
Lauerens D. Vancravel
Charles Baudelaire
Lawrence Ferlinghetti
e.a.

DE NIEUWE STIJL 2
literaire reuzenpocket 165
geïllustreerd f 6,50

samenstellers Armando, Henk Peeters,
Hans Sleutelaar, C.B. Vaandrager, Hans Ver

met werk van: Heinz Mack, Arman, Piero
Manzoni e.a.

de beziige bij amsterdam

B I K K E L A C H T Verschijnt acht maal per jaar. Wordt gemaakt door Rogier Proper, Hans Knechtmans en Frits Boer. Redaktiesecretaresse Katharina Kouwenhoven. Redaktie-adres Rogier Proper Huidenstraat 35'', ing. Keizersgracht, A'dam-C. Advertentie-exploitatie Beer Meier Studentenhuys Weesperstraat 13-64, A'dam-C. Typing Tineke Funhoff. Abonnementen f 7,50 per jaar. Gemeentegiro B 7119 t.n.v. F. Boer.

Peter Schröder heeft de redaktie verlaten omdat hij zich niet kan verenigen met het beleid (voorzover er sprake is van een beleid) van de huidige redaktie. **Jammer, hoor.**
Red.

Let's go somewhere quiet.
It's not so square as it really sounds.
Now this is a bit of commonsense in this dress,
There's a really going that expensive looks.
And for really with 49s. 11d. from
is only Separates.
Lewis

inhoud

* **EXCLUSIEF!!** Een uiteenzetting van de oprichter van de Republikeinse partij, de heer Dunnwind. Leve de Republiek. Geertjan van der Horst tekenhet voor u op onder de titel Een Frisse Wind, een Dunnwind. Sla daarvoor deze pagina om.

* Jan Donkers schreef voor ons een kort verhaal in drie afleveringen over zijn belevenissen in Zweden. De eerste vindt u op pagina 12.

* Hoe een volspartij geleid door het Evangelie tot progressieve ideeën kan komen en hoe die ideeën ideeën blijven leest u op pagina 6.

* Enno Develing analyseert op pagina's 7 en 10 het Haagse Beatwezen en vergelijkt de Beatsteden Den Haag en Amsterdam.

* Voor het eerst in Nederland. Een **TEST-SELLER-LIJST**. J. Bernlef, H. U. Jessurun d'Oliveira, C. Buddingh', Oscar Timmers, Koos Schuur, Jan Donkers en Heere Heeresma maken u duidelijk welke boeken u (nog) moet lezen en welke niet. Of was u daar zelf al achtergekomen?

* Op de middenpagina's vindt U de Nederlandse **PLEEMID** van het jaar. Hang 'r op!

* Bij Jean-Jaques Pauvert in Parijs (maar gedrukt bij Bosch in Utrecht) verscheen een zeer goedkope pocket met cartoons van **SINE**. Enige cartoons van hem op pagina 6.

* De heer H. J. Bos, sekretaris van de Nederlandse Katholieke Bond van Werknemers in Houtverwerkende Bedrijven, Behangers en Aanverwante Beroepen Sint Antonius van Padua hield een rede waarin hij de leden van genoemde bond tot staken aanzette. Hoe dat tegenwoordig gaat leest u op pagina 4.

* N. V. Bovema wil wel rijk worden aan de Beatles (daar is ook niets tegen), maar verdomt het om eens een jazz-plaatje uit te brengen. K. Grijsma weet er het fijne van. pagina 11.

AGENDA

Donderdag 10 februari

Breda: Urine-inzameling a.s. moeders, Organon Oss. De contactadressen zijn: mevr. M. Meyvis, Edisonstr. 32a, Breda, telefoon 44619, b.g.g. 47527; Zr. J. Krol, Cimbargalaan 36, Breda, telefoon 35825.

Breda: Terminus Nachtclub, dagelijks (behalve zondags) van 22.00 tot 04.00 uur cabaret met Barbara Doogkalki, Arabische danseres, Baghera, Franse zangeres, en Henk Ypema, entertainer.

Roosendaal: Nachtclub „De Cleyne Cat“, Markt 69, Duo Raoul Spitaels. Vocaliste: Lola. Geopend 21.00—03.00 uur.

Breda: De Graanbeurs, 20.00 uur, Wierler-teenagershow, t.b.v. mytyl-kinderen, m.m.v. wierlerploegen van Televizier, Breda Bier, Stadsblad, Don Mercedes, The Rianta's, The Frandy's, The Stramouko's, Peter and the Beats.

Breda: Stadsschouwburg, 20.00 uur. Tooneelgroep Centrum met „De Thuiskomst“, voor leden van de vereniging Concordia.

arbeiders aller landen

Wij doen een poging u de essentie weer te geven van een rede uitgesproken door de heer H.J.Bos, secretaris van de Nederlandse Katholieke Bond van Werknemers in Houtverwerkende Bedrijven, Behangers en Aanverwante Beroepen Sint Antonius van Padua :

" Nu het College van Rijksbemiddelaars na, naar wij gaarne bereid zijn te geloven, rijp beraad heeft gemeend een afwijzend oordeel te moeten uitspreken over de voor onze bedrijfstak vastgestelde c.a.o. en in overeenstemming met de daartoe in de Stichting van de Arbeid overeengekomen spelregels dit afwijzend advies heeft doorgezonden aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, zodat de kans niet gering is, dat de verbindendverklaring van deze c.a.o. eerst kan volgen, nadat de daarin voorziene trendmatige loonontwikkeling is aangepast aan de in de nacht van Voorburg aangegeven gevarenszone, nadat de nieuwe franchiseregelingen weer in de ijskast zijn gezet, de gemeenteclassificatie is gehandhaafd, de loonindexering op losse schroeven is gezet en de equal pay voor nadere bestudering is teruggevoerd naar de looncommissie van de Stichting, wil ik er wel op wijzen, dat de plaats van de factor arbeid binnen het geheel het geve het geheel van de ondernemingsgewijze bedrijfsvoering door ons blijft gezien worden als een essentiële functie en wel in die zin, dat zulks niet alleen een rechtvaardige beloning impliceert, maar tevens een redelijk mate van inspraak in het bedrijfsbeleid, waarbij niet uit het oog verloren mag worden, dat een goede sfeer in de bedrijven bewonderd wordt door alle in het kader daarvan werkzame werknemers te laten meedenken en hen werkelijk te integreren in het sociale mechanisme, waarbinnen zij hun arbeidsvreugde moeten beleven. Wij schuwen het conflict niet. Als het op een staking aankomt, dan zullen wij pal staan. Wij zullen met open vizier strijden. Maar wij zullen daartoe niet eerder overgaan dan wanneer het voor alle betrokken partijen in de loop van de onderhandelingsprocedures, tijdens een eerlijk pogen om alsnog tot elkaar te komen in het belang van een goede arbeidssfeer, gebreken is, dat er absoluut voor onze mensen in de bedrijven te weinig te bereiken viel op het stuk van doorberekening van de 4% huurcompensatie in de uurlonen, de integratie van de bedrijfspensioenfonds, de aanpassing van de jeuglonen aan de gestegen kosten van het levensonderhoud, de verkorting van de ar-

beidstijd met een kwartier per week ingaande medio 1969, de korting op de sociale verstrekkingen ingevolge de op de cantineregelingen, de interimwet overgangsvoorzorgen, de optrekking van de ITA- en PDI-regelingen tot sociaal minimum per 1 augustus 1969, de verwerking van de waardevastheid van de clausuleringen voor bedrijfshoofden met als peildatum voor de indexbepaling 16 december 1968 en de postactieve uitkeringen voor georganiseerde werknemers."

Ovationeel applaus van de aanwezige arbeiders.

godallemachtig

Godallemachtig, wat 'n opluchting dit eens te kunnen schrijven.

Martin Schouten (ex-hoofdredacteur 'Pharetra')

evangelische volkspartij

Alle politieke partijen willen eigenlijk wel een volkspartij zijn. Dat wil dus zeggen een partij die de belangen van het volk wil behartigen. Hoe dat nou precies in zijn werk gaat is me nooit helemaal duidelijk geworden. Maar de leden van de buitenlandse commissie van het college van advies van de Anti-Revolutionaire Partij hebben daar blijkbaar meer kaas van gegeten.

Het ging over het volk van Zuid-Vietnam. Daar moesten ze een advies over uitbrengen. En geleid door het Evangelie gingen ze aan de slag. Toen er zo wat was afgepraat door al die verstandige mannen, kwam er zomaar een heel erg progressief advies uit de bus. De lezers van het Haarlems Dagblad van 26 febr. j.l. konden er kennis van nemen : de Vietcong moet Zuid-Vietnam leiden, zo vindt de commissie. Dat wil zeggen, er moet een confederatie tot stand komen van Noord- en Zuid-Vietnam, beide communistisch, doch waarbij Zuid-Vietnam onder leiding staat van de Vietcong. (Er zijn namelijk aanwijzingen dat Noord-Vietnam onder Ho Tsji Minh en de Vietcong niet zonder meer vereenzelvigd mogen worden, zegt de commissie.) Hiermee zou men dan tegemoet komen aan de door Ho Tsji Minh geformuleerde eisen om de Vietcong als enige vertegenwoordiger van Zuid-Vietnam te erkennen. Dit zou betekenen dat een nationaal-communistisch Vietnam wel deel uitmaakt van de Chinese invloedssfeer (wat toch niet te vermijden zou zijn, gezien de positie van Communistisch China in Azië), maar toch binnen die invloedssfeer een eigen positie inneemt, zoals bijvoorbeeld Joegoslavië in Oost-Europa. Voor de Verenigde Staten zou het betekenen dat het zijn wereldpolitieke doel - het tot stand komen van een machtsevenwicht in dit deel van de wereld - naderbij brengt. De commissie meent verder dat de huidige Zuid-Vietnamese regering onvoldoende gesteund wordt door het volk.

Of dit plan te realiseren is, wil ik het hier niet over hebben. Het is echter wel belangrijk genoeg om te signaleren dacht ik zo. Omdat een aantal tot een regeringspartij behorende geleerde heren (w.o. Bruins Slot en enkele hoogleraren aan de V.U.) die waarschijnlijk niet op hun achterhoofd gevallen zijn, die een eigen ("afwijkend") standpunt innemen en dit standpunt aanbevelen als uitgangspunt van een beleid. De vraag is dan ook wat gebeurt er met dit advies?

Kijk, de A.R. is een regeringspartij en de socialistische P.v.d.A. ook. Dus, denk je, zal er misschien in het regeringsbeleid t.a.v. de oorlog in Vietnam wel enige verandering komen. Een hele erge naïeve

gedachte. We hebben nu eenmaal partijstandpunten, fraktiestandpunten, regeringsstandpunten, adviescommissies en minister Luns. En die hebben allemaal heel weinig met elkaar te maken. De vraag wat er dan met dat advies gebeurt is daarom heel makkelijk te beantwoorden. Dat advies wordt gepubliceerd in het blad A.R. Staatskunde.

r.p.

psp

Bij de P.S.P. zijn het eigenlijk toch niet zulke slimme jongens. Als ze nou een goeie stunt hadden willen uithalen, hadden ze op al hun verkiezingsborden die op de bruggen langs de roete staan tussen stadhuis en Westerkerk 'Leve de Republiek' moeten zetten. Een wettelijk gesanktioneerde demonstratie immers. Bange vogeltjes.

een dunnwind, een frisse wind

Aan het woord is de heer A. Dunnwind, oprichter en voorzitter van de Republikeinse Partij :

"Vroeger was Voorburg een echt vlaggendorrepie, maar de enkele vlaggen, die er nu met de ondertrouw hingen, onderstreepten alleen maar het feit, dat er geen vlaggen hingen. En dat is toch jammer want het is toch een algemeen menselijke behoefte om zo eens in het jaar over al die schotjes heen te stappen en van je nationale gevoel blijk te geven. Te laten zien met z'n allen, dat je als klein volk toch groot kunt zijn en dat je de nazaten bent van Tromp en de Ruyter. Niet dat we als Nederlanders nou zulke dweppers zijn, daarvoor hebben we teveel een

politiek zeeklimaat. Vroeger heb ik in Breukelen gewoon en dan had je daar vlakbij Loosdrecht. Daar zagen wij als kleine jongens dan koningin Wilhelmina en dat vond dan leuk, maar daarna keek je al gauw weer naar een een Of naar een gans. We waren geen keiharde monarchisten en die koningin was wel capabel. Maar puur wetenschappelijk moeten we globaal zeggen, dat koningen en keizers een laat-feodaal verschijnsel zijn. Of dat nou ook geldt voor het Romeinse keizerrijk, daar zal ik nu verder niet over uitwijden. Maar in ieder geval is het idee van een monarchie strijdig met de keiharde stelregel van the right man on the right place, die uit Amerika is komen overwaaien. Dat hebben we ook in het verzet gezien, dat er in tijden van nood altijd wel de goede keiharde leiders naar boven komen drijven. En in Frankrijk, waar de Gaulle de nationale ziekte van het ruziemaken heeft uitgeroeid. Dat was onder een monarchie niet mogelijk geweest, lees die boeken van Angélique er maar op na. Maar de tijd moet er puur-wetenschappelijk en humanitair natuurlijk wel rijp voor zijn, voor een republiek. Neem nou het oude China. Kijk dan eens naar een man als Confucius. Die man had bepaalde ideeën en die wilde hij op dat ontzagelijke land enten. Maar dat was onmogelijk. Want in dat land had je niet de moderne communicatiemogelijkheden en je had er keiharde keizers. En dan denk ik ook aan een man als Sokrates, die tenslotte omdat hij onder een democratie leed de vrijwillig de gifbeker heeft leeggedronken. En aan Karl Jaspers, die heeft gezegd, dat we absoluut het goede en het kwade moeten scheiden".

GEHEUGEN

Van de vele sprekers,
Die,
Sinds ik hun woorden kon verstaan,
Op mij hebben ingesproken,
Staan mij er twee nog het beste bij,
Die ik zonder aarzelen kan citeren.

Het zijn
Henk Oostinga uit Groningen
En
Jacques Heetmans uit Maastricht
Hautigehage - Zwaagwesteinde,
Waubachse Boys tegen Chèvremont.

ZIET U IEMAND STAAN, VOOR WIE
DAT BEZWAARLIJK IS, BIEDT HEM
DAN UW ZITPLAATS AAN

In de bijwagen van lijn zeven
Zag ik mijn neef Carel staan,
Die mij reeds drie maanden
Een bedrag van honderd gulden
Schuldig is.
Hij verbleekte en hij vond het
Kehnelijk bezwaarlijk
Dat ik hem zag staan:
Ik bood hem mijn zitplaats aan.

Gert-Jan

NIETS BUITENSTEKEN

Altijd dwars tegen de draad in,
Zei mijn goede vader
Vroeger van mijn broeder Joop.

Hij is nu zevenendertig
Maar nog niets veranderd:
In de trein van Hoorn naar Obdam
Heeft hij nog onlangs
Iets buitengestoken.

Gert-Jan

★ s ★ i ★ n ★ é ★

In de reeks Liberté verscheen bij uitgeverij Jean-Jaques Pauvert : SINÉ Dessins Politiques. U heeft het verleden jaar in een in Vrij Nederland gepubliceerd interview van Bibeb met hem kunnen lezen : Siné is een anarchist. Hij koestert een ongekenste haat tegen alles wat een uniform draagt. Voor hem een belichaming van de autoriteit. Dat wil zeggen leger politie, clerus, postbeambten etc. Siné is een groots cartoonist, die zich niets laat voorschrijven. Jarenlang tekende hij voor L'Express, die hij tenslotte verliet omdat hij zich niet kon verenigen met bepaalde z.i. te rechtse artikelen. De brief waarin hij zijn ontslag aanbiedt en vele in de loop der tijd door L'Express geweigerde cartoons van hem kunt u in genoemd boekje aantreffen. Ook vele tekeningen van hem uit zijn nadien uitgegeven blad 'Siné-Massacre' dat herhaaldelijk in beslag werd genomen en dat hem evenvele processen opleverde vindt u erin. Het is inmiddels (na negen nummers) opgeheven.

Siné, Siné Dessins Politiques, Jean-Jaques Pauvert, f 2,75.

"Névé 'don', A"

148

Siné-massacre

Cette revue, d'abord hebdomadaire puis mensuelle était dirigée par Siné et éditée par Jean-Jaques Pauvert. Pour 9 numéros parus, il y eut 9 inculpations : 3 pour "Outrages au Président de la République", 2 pour "Injures envers la Police", 1 pour "diffamation envers la Police", 3 pour "Outrages aux bonnes mœurs".

148

BEAT

in den haag

ENNO
DEVELING

ALOM IN PERS, RADIO EN TV WORDT NU OVER DEN HAAG ALS BEATSTAD NUDER 1 GESPROKEN. VOOR RADIO VERHO- NICA VALT OP GEKETTE TIJDEN ZELFS DE FRAAIE KWA- LIFICATIE 'HET NEDERLANDSE LIVERPOOL' TE BELUISTE- REN. IS DAT ZO EN ALS DAT ZO IS WAAROM DAN DEN HAAG, EEN STAD INZAKS DIE KAUWELIKES OPVAIT DOOR EEN BOEIEND CULTUREEL-, UITDANKS-, OF WAT VOOR LEVEN DAN OOK (EVENMIN TROUWENS ALS LIVERPOOL).

Inderdaad valt niet te ontkennen dat Den Haag beatstad bij uitstek is. Er worden momenteel 1500 bandjes geteld, waarvan ongeveer 400 geregeld optreden in clubhuizen, ge- huurde zaaltjes, feestjes en partijen, voor jeugdverenig- ingen en zo meer. Nederlands beide erkende topbeatgroep- en Motions en Golden Earrings zijn ook uit Den Haag afkom- stig.

Toen de beatmuziek in 63/64 ontstond sloeg het in de in- de regel als stijf getypeerde residentie vrijwel onmidde- lijk aan en begonnen zich de eerste groepjes te formeren, waaronder dan Motions en Earrings. Dat kon zo snel omdat het klimaat reeds aanwezig was. De tieners zelf organiseer- den al druk dansavonden in o.a. Klein Zwitserland, Mara- thon en Bokhorst waar geen volwassene aan te pas kwam en die al geheel en al de later als beat bekende sfeer hadden. Zodra de nieuwe muziek uit Engeland overwaarde kwam het in dit soort gelegenheden terecht en de tot op dat moment Shadow-achtige bandjes werden snel getransformeerd tot de eerste beatbandjes in Nederland. Kort daarop ging Lagor Waard zich met de gang van zaken bemoeien en organiseerde aan de lopende band beatmanifestaties met o.a. Earrings in het nu al bijna legendarisch geworden gebouw De Drie Stoeven. Zijn rusteloze en geruchtmakende activiteiten brachten de hele affaire in de publiciteit en in de herfst van 1964 telde Den Haag al ongeveer 500 beatgroepen.

engelsen

Via veelvuldige contacten met Engelse en Amerikaanse jongens en meisjes 's zomers in Scheveningen - Den Haag heeft van zichzelf al een vrij talrijke Engels-Amerikaanse inwonersgroep en bovendien is Scheveningen tamelijk 'in' bij de Engelsen - werd de hele entourage van mode, haar- draught, taalgebruik, mentaliteit enzv. overgenomen, zodat vorige zomer groepen van honderden 'Kidders' (term en on- derscheid met 'Bullen' is gelukkig al weer voorbij) met gitaren, tamboerijns en gramofons uiterst hip gekleed het strand bevolkten en zelfs een enkele keer te water gingen (ook gekleed natuurlijk, want bruin worden kan niet meer). Tijdens het befaamde Stones concert in Scheveningen 1964 vertoende het publiek al geheel het uiterlijke beatbeeld van Engeland.

Earrings en Motions zijn intussen terecht nationale top- pers geworden. Hun niveau is, zelfs in vergelijking met het buitenland, zeer redelijk en hun gedaeltelijk gebrek aan originaliteit valt ze moeilijk te verwijten, dat geldt nu eenmaal voor bijna alles in Nederland (heel logisch overigens, Nederland is tenslotte niet meer dan een pro- vincie van Europa en vergeloken met grote landen als Frank- rijk en Duitsland, die als gevolg van belangrijke cultu- rele en historische achtergrond nog meer moeite hebben het moderne patroon te volgen, slaan we nog een zeer goed fig-uur).

Intussen heeft het beatbeeld zich in Den Haag gestabil- seerd, het eerste ongebreidelde enthousiasme is met als in Engeland verdwenen en de nadruk komt nu te liggen op kwa- liteit en nieuwe ideeën. Ook kleding en haardracht zijn a- gewijzigd. Het lange slordige haar is iets korter en goed gekapt (ongeveer als Brian Jones), de klaren verzorgder e- modieuzer met minder opvallende shockeffecten. Een en an- der vormt toch wel een opvallend verschil met Amsterdam waar men nog dikwijls volgens geheel verouderde beatnikpr- cipes gekleed gaat met gebruikmaking van niet meer 'in' zij- de attributen als zonnebrillen, baarden, spijkerbroeken (o- pakken), opvallende krullen enzv.

groepen

Op het gebied van de talloze groepen springen er een paar uit, zonder waarschijnlijk ooit tot grote hoogte te reiken. Zoals de Q 65 met als voorbeeld de Pretty Things, En and the Hilltops: zeer bescheiden maar minder gelukkig gekozen naam en repertoire, Sandy Gousta redelijk, Incrowd: heel b- heerlijk, à la Animals, Scarlets, Nicols, Needles, Clits: allen bandjes zonder enige eigen kleur maar wel redelijk musiserend en zo zijn er nog meer op te noemen. Op het oge- blik ontegenzeggelijk het populairste bij het publiek is de Kick, een groep met zeer veel mogelijkheden, die echter door gebrek aan discipline, goed management en door moeli- heden met instrumenten enige tijd uit de running is geweest. Inmiddels echter is de zaak gereorganiseerd, er zijn voor- treffelijke instrumenten (niveau Who) en 7 maart is bij Po- lydor hun eerste plaat opgenomen. De Kick hebben een blues repertoire met veel eigen nummers, werken met goede shows en treden nu onder meer weer op in De Drie Stoeven als gro- concurenten van Jacques Benff's Casino. Dit laatste institu-

* DE KICK *

EVER EVER SIS

eigenlijk Oberbayern gebeten en met een dienovereenkomstige sfeer, is een vreemd geval. Hoewel er dikwijls goede beat te beluisteren valt maakt het geheel toch een duidelijk aanfatsoen en nachtelubide aangepaste indruk. Niet in het minst door het padvindernachtige en wat zaken betreft kruidenier achtige optreden van Senff zelf, die waarschijnlijk persoonlijk niets om beat geeft, alleen mogelijkheden ziet om poen te maken (waar niets tegen is) en hoopt een soort Ben Essink te worden (waar alles tegen is).

Goed, Den Haag beatstad nummer één dus, maar waarom juist Den Haag? De Golden Earrings hebben in een interview met Trino Flothuis (Kunst van Nu 4.2.66) al gezegd dat het te maken heeft met het feit dat er in Den Haag weinig of niets te doen valt. Dat is ongetwijfeld juist, er zijn in de Residentie aanzienlijk minder 'in' zijnde café's, nachtlubs, koffiebars en terrassen dan in Amsterdam. Vandaar de dans-toestanden in clubs, verenigingen, privé gehuurde zaaltjes en gelegenheden als Marathon, Bekhoorn, Laan en Klein Zwitserland.

Verder heeft Den Haag nauwelijks een eigen karakter (hooguit in negatieve zin), bijna geen tradities en historie zoals Amsterdam wel heeft. Het gevolg van dit gebrek aan eigen karakter is dat men er minder hardnekkig aan tradities en gevestigde waarden vasthoudt en iets nieuws er meer kans maakt. Amsterdam met zijn eigen folklore van Jordaan, pleinsant, volksliedjes, Lieverdje, Johnny de Selfkicker,

Robert Jasper, met zijn eigen belangrijke historie en nogal individueel ingestelde bevolking onderhoudt nog steeds banden met het verleden. Den Haag echter, met zijn wat klloze onpersoonlijker aandoende bevolking vertoont meer beeld van heden. Is in Amsterdam eenmaal iets nieuws geaccepteerd, zoals ondertijd de eveneens in Den Haag begonn jazz, dan houdt het ook het langst vast want het wordt 'typisch Amsterdams' en vervolgens traditie. In Den Haag dat anders, niets hoort er echt bij, alles komt en gaat het grootste gemak.

resumerend

Den Haag is er misschien nog het feit dat Den Haag, net als Liverpool, een stad op zijn refoer is. Stadsuitbreiding niet meer mogelijk, het inwonertal loopt jaarlijks terug en nieuwe stimulansen zijn niet te verwachten daar over instanties ook naar andere vestigingen uitkijken. Een ander schept toch een zekere sfeer van nonchalance en gedente ledigheid waar uit verveling iets nieuws makkelijk aanslaat en meer kans heeft.

Resumerend: Den Haag is een 'goeie lullige' stad waar lekker vervelend wonen is en daardoor beatstad nummer één.

In Suske & Wiske nummer 34, "Het Hondenparadijs" rijdt Lambiek (op pagina één al) een hondje van. Hij wil eerst gewoon doordringen, maar na aandringen van Wiske stopt hij toch om te gaan kijken wat het beestje heeft. Maar als Wiske het dier mee wil nemen -het is inderdaad gewond- schreeuwt hij : "Het dat modderige mormel kom je niet in mijn wagen."

Dat is helemaal Lambiek. Naast de eifrige S & W, tut-tige Sidonia en ijersterke Jeroen staat een ronduit onaangename, karakterloze kaalkop met vlinderdas. Heel het verdere verhaal blijft hij over het hondje struikelen, totdat hij tenslotte besluit om het beestje af te maken. Daartoe huurt hij een stroper en hij plaatst (zeer laag) een op Wiske gelijkende pop om het

w.j.

noordhoek

-CRUEL LAMBIEK

hondje te lokken. De aanslag mislukt, maar het hondje denkt nu dat Wiske hem naar het leven staat en vlucht. Later zal het echter de beschaving van de ondergang redden door een, van een andere planeet afkomstige bom te demonteren.

Ook in dit verhaal valt weer op dat men Lambiek zijn schorfferig gedrag moeiteloos vergeeft. Hij wordt weer in de vriendenkring opgenomen, Lambiek is nou eenmaal Lambiek, en daarmee is de kous af. Lambiek is geen vertederende, stuntelige anti-held, maar een, om zijn misselijke streken uiterst populaire ellendeling.

Voor het overige is "Het Hondenparadijs" een van de minder sterke S & W's.

W.Vandersteen, Avonturen van Suske en Wiske, deel 34, "Het Hondenparadijs", Standaardboekhandel, f 2,75.

Nederlandse jazzmusici van gevestigde reputatie kunnen vrijwel met geen mogelijkheid een plaat maken; de industrie is eenvoudig niet bereid een regelmatige Nederlandse jazz-productie - de enige manier om een markt te maken - te financieren. Voor beginners ligt de zaak vreemd genoeg gunstiger, zij kunnen immers altijd inschrijven voor de diverse jazzkonkoersen, waarvan de eerste prijs vaak o.m. 'kans op een plaat' inhoudt. Zo kan het gebeuren dat er wel opnamen van gitarist Hans van Leeuwen, saxofonist Ferdinand Povel en pianist Louis van Dijk (drie Loosdrecht-winnaars) in de handel zijn, maar geen platen van het Misja Mengelberg-Piet Noordijk kwartet (gelukkig gaan ze dan deze maand dan eindelijk hun lp maken, bij Artone).

Het Hartewens-jazzkonkoers, december 1964 in Haarlem, zag er op papier nog gunstiger uit dan Loosdrecht: de winnaars kregen niet alleen een kans, er werd van tevoren zelfs gegarandeerd dat ze zonder meer een plaat zouden mogen maken, en dat nog wel bij Bovema (het waanzinnig florierende Beatle-concern). De tweede prijs bestond daarentegen slechts uit f 100,- kontant. Voorjaar 1965 werden de winnaars bij 'oud' en 'modern' inderdaad uitgenodigd om op een zaterdag naar de Heemstedse studio te komen. De modernisten, het kwartet Leo Meyer, voor de gelegenheid uitgebreid met solisten prijswinnaar Joop van Enkhuizen, zetten die middag in vier takes So Why (een kompositie van pianist Rolf Kloete, pitcher van ECW) op de band. Daarna toog men huiswaarts, lichtelijk verbaasd dat men niet alleen geen cent honorarium kreeg uitgekeerd, maar zelfs ook geen reis- en onkostenvergoeding. In de maanden die daarop volgden werd op dit front niets van Bovema vernomen. Er woelde dan ook een interne controverse tussen directeur en werknemers van het bedrijf. De laatsten hadden het bestaan om buiten hun baas om, zij het dan op grond van diens schriftelijke toezegging aan Hartewens-organisator Henri Arends, de opnamesessie van de Hartewenswinnaars te arrangeren. Dat was natuurlijk ongehoord, aan jazz valt immers niets te verdienen, laat staan aan jazz van onbekende Nederlandse musici. Het plaatje kwam er natuurlijk niet, Bovema is tenslotte geen liefdadige instelling.

Na verloop van tijd begon Joop van Enkhuizen, een muzikant die zijn rechten kent, zich af te vragen waar het plaatje bleef. Hij belde Henri Arends op, die zich hoogst verbaasd toonde. De hele zaak was toch van tevoren schriftelijk door Bovema toegesegd. Een woedende Arends-telefoontje naar Bovema's directeur leidde tot snelle actie: Roelof Kloete kreeg van Bovema te horen dat hij, als hij wilde dat het plaatje werd uitgebracht, 'wel even moest afzien van die auteursrechten, anders duurt het zo lang.' Nadat dit financiële probleem uit de weg was geruimd, liep alles verder gesmeerd. Het hoorsontwerp van de geplande ep werd weggegooid, evenals Rud Niemans' liner notes, het plaatje werd snel geperst (geen overbodig gezeur als bezettingen of opnamedata op het etiket) en het kwam als single (Imperial IH 671) op de markt. Die laatste ontwikkeling werd door Bovema zorgvuldig stilgehouden; overdreven promotion-activiteiten als toezending aan recensenten en radio-mensen bleven natuurlijk achterwege.

Het resultaat: na de release in september vorig jaar duurde het tot Februari 66 voor een blad als Jazzworl (toch geen vergekocht publiciteitsmedium voor jazzplaten) via allerlei sluiptwegen de hand wist te leggen op een exemplaar. Op dat moment waren er al zo'n veertig plaatjes verkocht en (exorbitante geldaantekening) zelfs gratis aan de musici toegestuurd (ieder één). Verder wachtten de winnaars nog steeds op de eerste Bovema-cent. Roelof Kloete zegt dan ook: 'We hadden beter de tweede prijs kunnen winnen. Ik kan nu wel een actie tegen Bovema beginnen om hun te dwingen ons in elk geval het minimumtarief voor een platenname te betalen, maar het heeft weinig zin om al die moeite te doen voor die paar tiëntjes.'

Laatste ontwikkeling: in het meinummer van Jazzworl krijgt het plaatje van recensent B.V. slechts twee sterren ('matig'). Bovema zal er dus waarschijnlijk niet veel beter van worden, een geluk bij een ongelukkige zaak.

Misja Mengelberg

Foto: Aoen Woon

Het Misja Mengelberg-Piet Noordijk kwartet maakte onlangs in het Bayohuis opnamen voor haar eerste lp.

(advertentie)

JONGENSBOEKEN VAN CHR. VAN ABKOUDE.
Prijs in prachtband f 3,25.

Hoe Jaap Bekkers een
Fiets kreeg.

Geïllustreerd door JAN RINKE
Tweede druk.

Chr. van Abkoude weet in dit boek goed recht te doen aan die miltienstroken te vertellen, die zoo in elk opgewekt jongensleven voorvallen, maar hij weet er tegelijkertijd de noodzakelijke lijn in te brengen, want lange een jongen, hoe onbegrijpelijk hij ook overigens moge zijn, het evenwel is in de wereld moet brengen. En het gaat den schrijver echt natuurlijk af.

SWEDISH ADVENTURES

NO I

JAN DONKERS

Peter was, als iedere ochtend, het eerste op. Toen ik mijn ogen open deed, stond hij zich al aan te kleden in het kleine hokje dat, behalve als slaapkamer voor hem, ook als keuken dienst deed. 'Jongens opstaan' zei hij, als iedere ochtend op normale spreektoon, tegen Olaf, Leo en mij die met z'n drieën in slaapzakken op een tweepersoons springmatras lagen die op de vloer was geplaatst van het andere, iets grotere vertrek van het tuinhuisje.

Voor het eerst moest ik er gelijk met de anderen om zes uur uit. De afgelopen week had ik wat rondgehangen en opgegeten, maar, verrast door het hoge prijspeil in dit land, moest ik eerder dan ik dacht nu ook met de poetsploeg mee gaan doen.

Ik ritste snel mijn slaapzak open en stapte van de matras af. Het was onverwacht koud en ik kleedde me haastig aan. Leo en Olaf stonden nu ook op. Er werd niet gesproken, alleen Leo, met zijn schouder tegen de kast aanleunend terwijl hij zijn sokken aantrok, zei af en toe 'gôôôôôverdomme'. Ik maakte mijn ogen even vochtig boven de emmer water die ik de vorige dag in de kelder van een stenen huis een paar honderd meter verderop had getapt. Peter was al buiten, hij stond dampend in het hoge gras te pissen.

In minder dan vijf minuten nadat we waren opgestaan zaten we in de auto. Olaf sloot het huisje af. Over het gehele volkstuintjescomplex lag een vluchtige ochtendnevel, alles zag er koud en klam uit. De motor startte niet meteen, maar toch was het nog nauwelijks zes uur toen we wegreden. We reden langs de buitenrand van Stockholm, en daarvandaan Sveavägen op, de brede snelweg die tot vlak bij het centrum kwam. Er werd nog steeds niet gesproken. We hadden alle vier nog te veel slaap, veronderstelde ik. Omdat het per slot van rekening zomer was, had ik geen warmer overkleding meegenomen dan het blauwe jack dat ik nu aan had en tot aan mijn kin had dichtgeritst. Ik huiverde.

'Haha' lachte Leo, 'dat had je niet verwacht'. Ik vroeg of het elke ochtend zo koud was, en memoreerde klagend dat het totnu toe, wanneer ik was opgestaan, steeds bijzonder warm was geweest. Peter knikte als antwoord op mijn vraag. Hij draaide de wagen, en zette hem aan de rechter kant van de weg neer. We pakte alle vier ons plastic-emmertje met de doeken en de schroevendraaier, en ik volgde de anderen een zijstraat in. Bij een winkel halverwege stond een klein rijtje grauwe ATVA-mannen te wachten tot om zeven uur de deur open zou gaan. Ze stonden, met elk een boodschappentas in de hand, dof voor zich uit te staren. De etalage was grijs en bijna leeg, en zelfs uit de paar verbleekte etalagekaarten viel nog nauwelijks af te leiden dat het een drankhandel was.

Aan het einde van de straat was een klein eenvoudig eethuisje; toen we er binnenkwamen, zaten er al een stuk of acht andere Nederlandse jongens. De meesten kende ik al van het café aan de Kungsträdsgården dat als ontmoetingsplaats fungeerde voor de Nederlanders die hier als glazenwassers, bordenwassers, serveerders, tafelruimers en postsorteerders werkten.

We bestelden alle vier een ontbijt, dat in gangen geserveerd werd en bestond uit koffie, een langwerpig schaaltje havermout en een bordje met drie kleine boterhammen waarvan er een belegd was met worst, de tweede met vochtige kaas en de derde met een kluit gebakken en overdadig gezouten visje. Er werd, nog slaperig en moeizaam, overlegd, vooral over hoe en in welke groepen we naar de verschillende scholen zouden gaan waarvan we de ramen zouden poetsen. Ik werd ingedeeld bij een 'langzame' ploeg, waarvan behalve twee jongens die ik niet kende, ook Leo deel uitmaakte.

Met allebei een trapleer over de schouders liepen we het lokaal binnen dat gelijkvloers aan het uiteinde van de linkervleugel lag.

'Ik ga heel even mijn ondergoed wassen, want dat is niet fris meer', zei hij, en begon zich inderdaad uit te kleden. Leo had het postuur van een tengere vijftienjarige jongen, en toen ik een paar dagen eerder voor het eerst hoorde dat hij twee- of drieëndertig was, had ik het niet willen geloven. Hij droeg een bril die de uitdrukking van verwondering op zijn gezicht accentueerde, en een strakke druipsnor die er weer iets melancholiek aan gaf.

Toen hij zich had ontkleed gooide hij zijn hemd en onderbroek in het fonteintje en trok zijn shirt en spijkerbroek over zijn blote lichaam aan. Het hemd en de onderbroek hield hij een tijdje onder de kraan, schuurde de stof korte tijd op sommige plaatsen wat tegen elkaar en begon het goed daarna krachtig uit te wringen.

'Waarom vraag je aan die conciërge niet wat waspoeder' zei ik.

'Ik ga die tieveslijvers niks vragen' antwoordde Leo, 'en waar is dat trouwens voor nodig, ik heb toch lekker het zweet eruit gewassen'. En hij bekeek, terwijl hij ze voor zich uitgespreid hield, goedkeurend de beide kledingstukken, die nog even muisgrijs waren als tevoren.

Daarna opende hij een van de ramen van het lokaal, en legde het ondergoed uitgespreid op de buitenvensterbank. De zon was inmiddels aan het doorbreken en ik deed nu, na mijn jack, ook mijn trui uit. Met tevredenheid constateerde ik dat ik de dag ervoor om deze tijd nog een uur slaap voor de boeg had gehad. Leo zette zijn trapleer nu dwars voor het geopende venster en klom met alleen de schroevendraaier in zijn hand naar boven.

'Even goed kijken, en het is duidelijk', zei hij. De dubbele ramen waren in de boven- en benedenhoek en in het midden aan elkaar vastgezet met haakjes die stuk voor stuk met de schroevendraaier losgewrikt moesten worden waarna de twee ramen van elkaar losgetrokken konden worden. Toen hij dat bij één raam gedaan had, liep Leo weer naar beneden, en vulde zijn plastic-emmertje met water. Ik had ondertussen de rij banken bij het raam wat achteruitgeschoven zodat we wat meer ruimte hadden met onze ladders. Leo nam eerst een grove, zware, grijze doek, die hij kletsnat maakte. 'Hoe vuiler de ruit, hoe natter je doek', zei hij, en begon de bovenste ruit met horizontale bewegingen van boven naar beneden te bewerken. 'Altijd van boven naar beneden werken, je begrijpt natuurlijk wel waarom hé.' Ik antwoordde bevestigend. 'Dat kletsnat maken, dat doe je alleen maar met van die hele vuile rotruiten. Dat is dus meestal de buiten-buitenkant. De binnen-binnenkant en de binnen-binnenkant kun je direct met je zeem doen, en meestal de binnen-buitenkant ook'.

'Hoe moet je dat beslissen', vroeg ik.

'Gewoon af laten hangen van of je haast hebt of niet. Dat heb je altijd, dus vergeet die natte doek maar. Goed. Je zeem dat rol je op tot een dikke pannekoek, met een lengte die net schuin in je hand past. Die zeem is dus tamelijk vochtig, en daarmee ga je, of de ruit nou nat is of droog, in dezelfde horizontale

NIEUW BIJ DE BEZIGE BIJ

WILLEM FREDERIK HERMANS

Nooit meer slapen

Roman LRP173 f 9,50

Moedwil en misverstand

Verhalen LRP167 f 6,50

S.VESTDIJK

De onmogelijke moord

Roman gebonden f 14,90

Een moderne Antonius

Roman LRP184 f 7,50

SIMON VINKENOOG

Eerste Gedichten (1949-1964)

LRP149 f 12,50

LIZZY SARA MAY

Het dubbelspoor

Roman LRP154 f 5,-

C.BUDDINGH'

Deze kant boven

Gedichten LRP151 f 5,-

JOHNNY THE SELFKICKER

Een nieuwe mongool

Gedichten LRP 169 f 6,50

HAROLD PINTER

De thuiskomst

Toneel LRP168 f 5,-

ANTONIO FERRES

De overwonnenen

Roman LRP156 f 9,50

VLADIMIR NABOKOV

Lente in Fialta

Verhalen LRP157 f 7,50

DE BEZIGE BIJ AMSTERDAM
In elke goede boekhandel

vervolg van pag. 12

bewegingen langs de ruit. Van die houten randen, daar blijf je vanaf, die zijn het vuilst maar daar letten die pokkelijers meestal niet op. Met die zeem doe je dan zo'n twee of drie ruiten achter elkaar, het hangt er maar vanaf hoe snel je het doet. Dan neem je je poleerdoek'. Leo liet me een grijze doek zien van een lichtere en fijnere stof dan de eerste. 'Die vouw je net zo op als je zeem. Die poleerdoek moet altijd een heel klein beetje vochtig zijn, weet je wel, even van tevoren heel licht met water besprenkelen en dan goed doormekaar kneden. En daarmee doe je dan nog eens een keer hetzelfde, de ruit moet dan bijna droog achterblijven. Strepen, dat mag natuurlijk niet. Nou ja, en dan zijn er nog wel een paar dingen, maar die merk je zelf wel, en anders vraag je maar'. Hij eindigde met een schaterende lach.

Hoewel we ongeveer gelijktijdig met werken begonnen en ik hem in het begin hardnekkig probeerde bij te houden, had hij rond het middaguur ruim twee lokalen meer gedaan dan ik. Ik bewerkte de ramen met grote nauwkeurigheid, bekeek een partij als ik hem afhad uit alle hoeken en standen om te zien of er geen strepen op de ruiten zaten; pas na een paar uur kwam ik tot de ontdekking dat dat met zo'n felle zon onvermijdelijk was.

Leo kwam me om een uur of twaalf halen met een van de andere jongens die Tonnie heette, om te gaan eten. Ze stelden me een royale maaltijd in het vooruitzicht, want Pietje, de vierde van onze ploeg, had onder het voorwendsel dat hij daar ramen moest poetsen, van de conciërge de sleutel gekregen van de keuken, die in deze vakantie-tijd afgesloten was.

Pietje stond, met de sleutels in zijn hand, nog steeds op de gang met de conciërge te praten in voor mijn oren vloeiend Zweeds. De man, bleek en mager, (een echte rukker'fluisterde Leo) volstond met wat te knikken en om de paar zinnen een langgerekt en naar het einde omhooglopend 'Jaa-ô' te laten horen. Toen wij bij hen kwamen staakte hij ons drieën een moment nors aan en draaide zich toen abrupt om en liep weg.

'Jongens, nassen' zei Leo. We legden wat geld bij elkaar en Pietje ging bij een bakker in de buurt twee broden halen. Toen hij terugkwam, hadden we uit de beide immense koelkasten een voortreffelijk uitgebalanceerde maaltijd bijelkaar gezocht. Het broodbeleg bestond uit grote blikken kuit, kreeft, en een vis over wiens juiste naam we het niet eens konden worden. We hadden vier pakjes knäckebröd klaargelegd voor als we niet genoeg brood hadden. Voor toe was er voor elk een blikje vruchtensalade, en Leo was koffie aan het zetten. 'Kankertiefustroep', mompelde hij af en toe. De beide andere jongens hadden grote schik over mijn geringe vorderingen van die ochtend, en ze bleken beide Leo's produktiviteit nog verre te hebben overtroffen.

Leo zette na een paar minuten de dampende koffie voor ons neer en kwam aan tafel zitten. Hij sneed zijn halve brood overlang doormidden, smeerde een half blik kuit op de ene en een halve blik kreeft op de andere helft.

Een minuut of tien lang aten we zwijgend, maar niet geruisloos door. Daarna gingen we elk languit op een van de tafels liggen. Ik deed even mijn ogen dicht, en voelde hoe mijn rug zeer deed. Pietje vroeg of ik, als ik terugging naar Amsterdam, zou gaan liften. Ik antwoordde dat ik met dingetjes met de auto mee kon rijden. Leo vroeg of ik dacht dat hij dan ook mee kon, ik zei dat ik dacht van wel.

vervolgd op pag. 1

'Dat koleretuig hangt me hier de strot uit', begon hij op luidruchtige toon. Een ogenblik dacht ik dat hij weer zijn kernachtige bezwaren tegen de Zweedse bevolking in het algemeen en die van Stockholm in het bijzonder zou lozen, maar hij bleef een tijd stil. 'En liften doe ik ook nooit meer', zei hij toen. Hij begon te vertellen over wat hij me enige dagen tevoren ook al had verteld, zijn liftreis vorig jaar van Parijs naar Amsterdam. In Parijs had hij na een uur of tien wachten maar een lift naar Metz geaccepteerd hoewel dat behoorlijk buiten de route lag. Eenmaal daar aangekomen bleken de mogelijkheden voor gratis vervoer helemaal uitgeput, zodat Leo van Metz naar Apeldoorn had gelopen. 'Wel een mooie omgeving' voegde hij er verontschuldigend aan toe. Toen hij aan de stadsrand van Apeldoorn was gearriveerd, en er net wat flink de pas in had gezet in het optimistische besef dat hij misschien morgen Amsterdam zou halen, had hij opeens met luide stem 'Eéé van der Berg' achter zich gehoord. 'En wat denk je,' vervolgde hij, 'een ouwe kameraad uit dienst, op de motor, een Jawa geloof ik. En die heb me binnen een uur naar Amsterdam gebracht'. De herinnering aan het voorval bracht Leo een dankbare uitdrukking op het gezicht, terwijl de andere jongens op de banken lagen te gieren van het lachen.

Hij haalde nu ook een ander voorval op, over hoe hij eens naar Den Haag had willen liften, om te solliciteren. Vier dagen achter elkaar, van maandag tot en met donderdag, was hij 's ochtends om half acht bij de Haagseweg gaan staan, en elke dag was hij in de namiddag weer zonder resultaat naar huis getramd. 'Vrijdag heb ik de trein maar genomen, ik was er in minder dan een uur', besloot hij peinzend.

Al dagen eerder had ik besloten dat hij tot het mensentype behoorde wier goedheid hun eigen ondergang betekende; zijn leven bestond tot nu toe uit onafzienbare reeksen mislukkingen, links en rechts belazerd en weggetrapt worden, series vergeefse sollicitaties en lang voorbereide maar zelden gerealiseerde reizen op zoek naar het succes in het buitenland. Ik werd somber gestemd bij de gedachte dat hij, zo jong las hij toch nog was, nu al voorbestemd leek om het ongeluk voorgoed met zich mee te dragen.

'Kom op jongens, poetsen', zei Tonnie, en hij zwaaide van zijn tarel af. We ruinden het afval van het eten bijelkaar, en probeerde het op een zo onopvallend mogelijke manier weg te werken.

WORDT VERVOLGD

DICKIE POOL.

Het Nieuwste Jongensboek van CHR. VAN ABKOUDE.
Geïllustreerd door JAN RINKE.

Dickie Pool en zijn vriend Fred zijn van het goede soort om met hun snakerijen een dik boek te vullen.

Eddy en Freddy

door P. KOEKOEK

Geïllustreerd door JAN RINKE.

De grappige geschiedenis van twee bengels, met een onuitputtelijken voorraad fantasie voor allerlei kattenkwaad.

Jan Penseel van Laren

door P. KOEKOEK

Geïllustreerd door JAN RINKE.

Het jongensleven in 't schildersdorp, gezien van den humoristischen kant; zie daar wat dit boek brengt.

BIKKELACHTMEDEWERKE STONDEN VOOR POËET IN CARRÉ

foto's - albert vanderwildt

C. Buddingh'

J. Bernlef

G.K. van het Reve

* test·seller·lijst *

	J.BERNLEF	C.BUDDINGH'	J.DONKERS	HEERE HEERESMA	HUJESSURUN D'OLIVEIRA	KOOS SCHUUR	OSCAR TIMMER
Remco Campert Het Gangster meisje Bezige Bij	!!	!!		!?		!!	!!
Janouch Gesprekken met Kafka Querido	!?	!!!	!!!				!!
Bibeb Bibeb & Vip's Polak & v.Genn	?	!!	!!	?	?		!!
Lowry Onder de Vul kaan Bezige Bij	!!!	!!!		!!!		!!!	!!!
Jan Wolkers Terug naar Oegstgeest Meulenhoff	!?	!!	!!	!!	!!		
V.Nabokov Lente in Fialta Bezige Bij	!!!	!!	!!!	!?	!!		!!!
Philip Roth Columbus Polak & v.Genn	!?	!!!		!!!	!!!	!?	
J.Rechy De stad behoort de nacht Nieuwe Wieken		!!				!!	!?
Gisela Elsner De Reuzen dweren Meulenhoff						!?	!!
Saul Bellow Herzog Bezige Bij						!!	!!

!!! = zeer lezenswaard

!! = lezenswaard

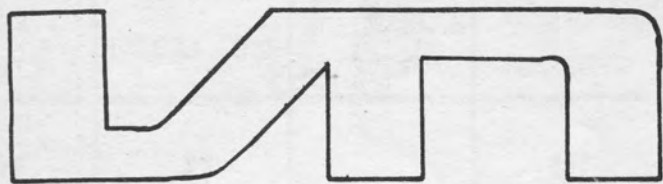

!? = middelmatig

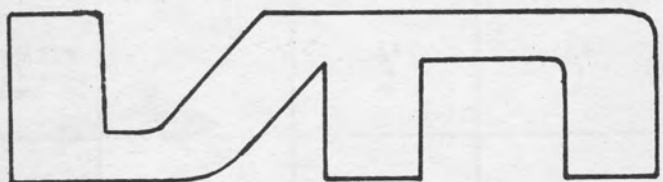
? = nauwelijks lezenswaard

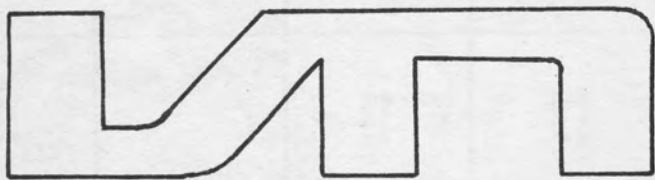
??? = niet lezenswaard

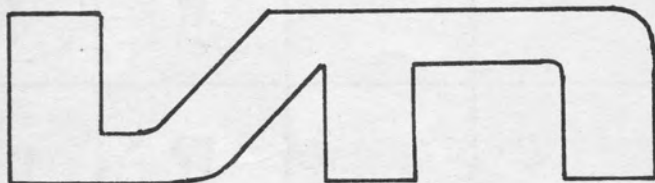
LEEST

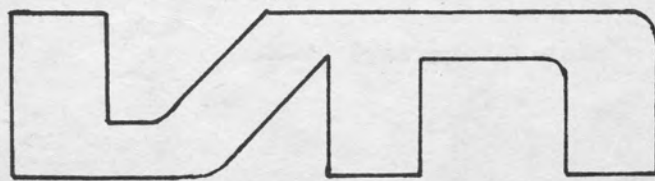
NAAST

UW KRANT

**VRIJ
NEDERLAND**

**studenten abonne-
ment: 25%korting**

**vrij nederland
raamgracht 4
amsterdam
tel: 020_240786
giro: 135176
gem.giro: V 900**